

лідерів у громадах неможлива системна цифрова трансформація регіонів (рис.1).

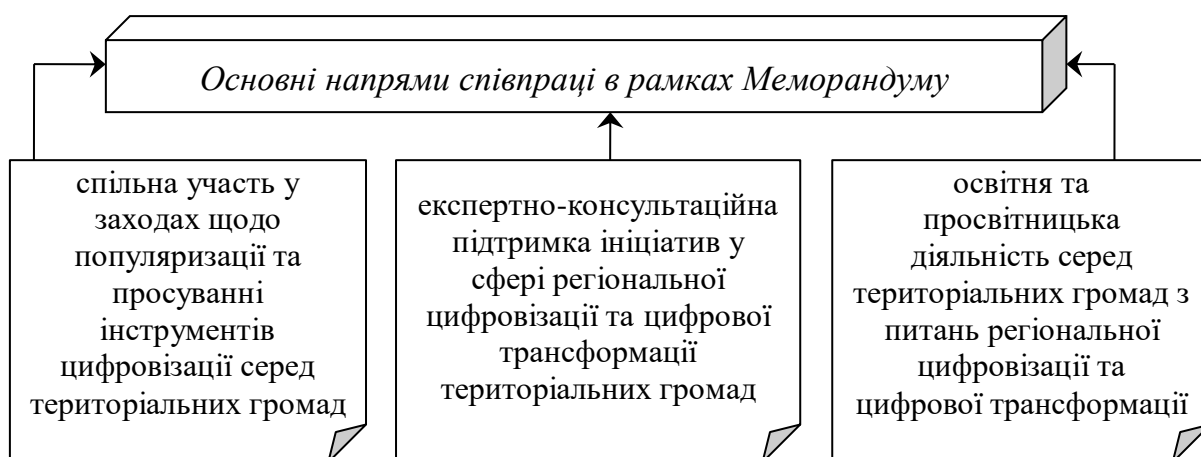

Рис. 1. Основні напрями співпраці в рамках Меморандуму

Отже, в Україні особлива увага приділяється цифровій трансформації, яка спрямована на розвиток людського капіталу на всьому просторі держави, регіонів, територіальних громад. У територіальних громадах розуміють, що цифрова трансформація стимулює розвиток розумного управління транспортом, безпеки, екології, житлово-комунального господарства, електронної взаємодії з місцевою владою, сприяє розвитку підприємницького середовища, підвищує рівень володіння цифровими навичками населення.

Список використаних джерел:

1. *Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти/ за ред. Піщулиної. Центр Разумкова. Київ: Видавництво «Заповіт». 2020. 274 с.*
2. *Про затвердження Концепції розвитку цифрових компетентностей жителів Миколаївської області. Міністерство цифрової трансформації України, опубліковано 23 червня 2021 р. URL: <https://www.kmi.gov.ua/news/prijnyato-koncepciyu-rozvitku-cifrovih-kompetentnostej-zhiteliv-mikolayivskoyi-oblasti> (дата звернення 25.05.2022).*
3. *Офіційний веб-сайт Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення 27.05.2022).*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Гусенко А.А., старший викладач
Миколаївський національний аграрний університет

В ході децентралізації повноваження з надання соціальних послуг населенню передають з центрального рівня на місцевий, тобто – територіальним громадам. Основним ресурсом громади є її мешканці. На різних етапах життя будь-хто з мешканців громади може потрапити у складні життєві обставини та потребувати професійної соціальної підтримки для їх

подолання. Ці обставини можуть бути зумовлені такими чинниками, як невиліковна хвороба, інвалідність, безробіття, малозабезпеченість, домашнє насильство, ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків з виховання дитини, похилий вік чи шкода, завдана конфліктом, тощо.

Тому в кожній територіальній громаді необхідним є розвиток та забезпечення надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків.

Важливість забезпечення розвитку соціальних послуг на рівні громади підкреслюється наступним:

1. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо забезпечення надання соціальних послуг населенню закріплені законодавчо. Бездіяльність щодо реалізації цих повноважень тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, а в деяких випадках і кримінальну відповідальність.

2. Забезпечення соціальної підтримки осіб /сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, захист їхніх прав збільшує довіру до органів місцевого самоврядування. Вищезгадані заходи прямо впливають на якість життя всіх мешканців громади, підвищуючи соціальне благополуччя і безпеку.

3. Вклад у розвиток соціальних послуг має позитивні економічні ефекти. По-перше, особа/сім'я, яка отримує соціальну підтримку у вирішенні складних життєвих обставин, може працювати та приносити дохід до бюджету громади через сплату податків. По-друге, мінімізація кількості мешканців громади, які перебувають у складних життєвих обставинах, за рахунок надання їм вчасної підтримки, сприяє зменшенню проявів негативних соціальних явищ та запобігає протиправній поведінці населення.

Які ж виклики постали перед територіальними громадами з огляду на потребу забезпечити виконання нового законодавства в умовах процесів децентралізації. Визначено, що новий Закон України «Про соціальні послуги» містить класифікації соціальних послуг за низкою ознак: з їх призначенням; за типами; за місцем надання; за тривалістю; за екстреністю; за добровільністю. При цьому законодавством не встановлено умов отримання кожної із цих послуг. Водночас законодавством передбачено, що міські державні адміністрації, районні, районні у містах і державні адміністрації, виконавчі органи міських рад міст обласного значення, а також виконавчі органи сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад забезпечують надання «базових» соціальних послуг (частина з яких є комплексними й потребують високої кваліфікації від надавачів).

Новий закон вважають однією зі складових адміністративно-територіальної реформи в Україні, адже він спрямований, зокрема, на розмежування повноважень у соціально-економічних сферах між органами місцевого самоврядування різних рівнів. Проте багато що з того, що стосується надання соціальних послуг, досі залишається на стадії правової невизначеності, особливо в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ).

Згідно із Законом України «Про соціальні послуги» такі послуги розуміються як дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають (стаття 1). Отже, у самому визначенні уже закладено певну диференціацію послуг за їх призначенням.

Очевидно, що перелік соціальних послуг, окреслений законодавством, видається достатньо великим. Всі ці послуги мають надаватися у громаді, максимально наближено до проживання людини, що їх потребує.

До переваг нового законодавства можна віднести те, що у ньому зазначено, що з метою оптимізації та комплексного підходу до надання соціальних послуг можуть утворюватися комплексні установи/заклади надання соціальних послуг, структурні або відокремлені (територіальні) підрозділи яких надають різні соціальні послуги різним групам населення. Це дозволяє долати відомчі бар'єри на рівні територіальної громади.

Також Закон України (стаття 27) встановлює, що фінансування надання соціальних послуг здійснюють за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань) та інших джерел, не заборонених законом. При цьому визначено різні групи і категорії осіб, що мають право на отримання соціальних послуг незалежно від доходу отримувача соціальних послуг. Однак, механізму визначення права на послугу в законі не наведено, методики обчислення відсутні.

Чимало запитань у практиків соціальної роботи та у представників органів місцевого самоврядування викликають також неоднозначні моменти, пов'язані із звуженням категорії тих, хто має право на безкоштовне отримання соціальних послуг. Виникає питання й про те, що робити, якщо виявлені потреби у деяких соціальних послугах в конкретній громаді так і не знайдуть відображення через неможливість їх надання.

Закон також не передбачає повноважень органів місцевого самоврядування щодо оперативного контролю якості надання соціальних послуг. Проблематичним видається й те, що розвиток ринку соціальних послуг має політико-правовий характер, і мав би виглядати як перехід від адміністративної до публічної моделі соціального обслуговування. Проте такий перехід не підкріплено належним нормативно-правовим регулюванням.

Отже, нове законодавство про соціальні послуги, яке набуло чинності в 2020 році, покликане запровадити нову модель соціальних послуг, яка ґрунтується на створенні ринку таких послуг, посилення їхньої адресності та прозорості. Правове регулювання спрямоване на удосконалення управління системою соціальних послуг в умовах децентралізації та на оптимізацію видатків, забезпечення єдиних підходів в організації системи. Однак закон пропонує численні класифікації соціальних послуг за різними ознаками, чим дещо дезорієнтує місцеві органи, обов'язком яких виразно встановлено надання базових соціальних послуг. Наразі «базовість» таких послуг можна вважати сумнівною, адже частина з них потребують високої кваліфікації, як-от переклад жестовою мовою, соціальна інтеграція та реінтеграція абощо. Територіальні

громади України опинились у ситуації, коли, з одного боку, вони повинні забезпечити впровадження досить розгалуженої і професійної системи базових соціальних послуг як добровільного, так і примусового характеру, до чого вони не завжди готові. З іншого боку, центральні органи влади не забезпечили реальних механізмів та організаційних інструментів втілення нової системи, обмежившись виданням методичних рекомендацій. При цьому інновації фінансування соціальних послуг можуть зумовити зростання соціального невдоволення мешканців територіальних громад, адже вони передбачають жорстку прив'язку до рівня сукупного доходу сімей, тобто впровадження адресного підходу до надання безоплатних соціальних послуг, що означає скорочення соціальних гарантій.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України / Верховна рада України; Управління комп'ютеризованих систем. Київ : Верховна Рада України : сайт. URL : <http://rada.gov.ua>
2. Семігіна Т. Соціальні послуги у територіальних громадах України: іновації правового регулювання. Вісник АПСВТ. 2019. № 4.

ОЦІНКА АВТОТРАНСПОРТНОГО ВПЛИВУ В МЕЖАХ ЛУЦЬКОЇ ОТГ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗМЕНШЕННЯ

Іванців В.В., канд. істор. наук, доцент

Картвий А.Г., ст. виклалач

Федонюк В.В., канд. геогр. наук, доцент

Луцький національний технічний університет

Автомобільний транспорт є основним джерелом забруднення атмосферного повітря, викидів токсичних, зокрема канцерогенних речовин у великих ОТГ і причиною несприятливого стану довкілля у багатьох містах України. У 2021 році викиди автомобільного транспорту становили вже більше ніж 2,7 млн. тонн шкідливих речовин, наслідком цього, як вважають екологи, є погіршення стану здоров'я населення та значні економічні збитки для нашої країни, або близько 8-10 млрд. гривень щорічно [1,2,3].

Автомобільні магістралі, мережа доріг – це важливий чинник формування екологічної ситуації у ОТГ. Вони визначають планування житлової забудови та розміщення промислових об'єктів в ОТГ, часто формують перспективну систему забудови, а особливості розміщення автодоріг впливають на екологічні параметри ґрунту, повітря та водних об'єктів кожного конкретного міста [2,4]. Проте і саме місто також впливає на структуру, особливості мережі транспортних артерій, автомобільних доріг. Луцька ОТГ включає в себе власне місто Луцьк та ряд прилеглих приміських сільських населених пунктів. Територія ОТГ має типові фізико-географічні умови, характерні для міст Північно-Західного регіону України: переважно рівнинну структуру